

**RUSIA ȘI ROMÂNIA:
CALEA SPRE ÎNȚELEGERE RECIPROCĂ (I)***

TATIANA G. BITKOVA**

Abstract. *The study examines punctually the evolution of the relations between Russia and Romania in the context of major political changes occurred in the history of Romania and of Eastern Europe since the early-nineteenth century. It covers the geopolitical interests of imperial Russia, then of USSR and Russian Federation in analogy with the political objectives and alliances of Romania, indicating both the continuity and the rupture of Russian-Romanian relations in complex ideological configurations.*

Keywords: *independence, unitary national state, geopolitical interests, imperialism, communist regime, Soviet influence, nationalism, antioccidentalism, base political Treaty.*

În ultimii ani, relațiile dintre Rusia și România s-au înviorat vizibil și s-au intensificat contactele la toate nivelurile. Căutările de compromisuri întreprinse de-a lungul multor ani în cadrul convorbirilor vizând pregătirea Tratatului politic de bază au fost încununate de semnarea acestuia în anul 2003. Cu toate acestea, relațiile ruso-române continuă să fie marcate de o serie de probleme care își au rădăcinile în trecut.

Până în secolul al XIX-lea, climatul cultural al Principatelor Dunărene a fost integrat în aria ortodoxiei de Est, fapt ce a determinat o sensibilă influență a lexicului asupra limbii române. Limba română scrisă a folosit inițial alfabetul chirilic, iar limba Bisericii, a cancelariilor domnești, a oamenilor de știință a fost slava veche.

În secolul al XIX-lea procesul formării statelor independente pe continentul european nu a ocolit nici Principatele Dunărene: Valahia și Moldova. „Naționalismului popoarelor slave și panslavismului i se opune naționalismul românesc”¹.

După cum se știe, în Războiul Crimeii din anii 1853-1856 Franța și Marea Britanie au găsit o platformă comună pentru sprijinirea Turciei împotriva Rusiei,

* Traducerea citatelor urmează versiunea rusă a textului.

** Doctor, cercetător științific principal al Institutului de Informație Științifică în Științele Sociale (INION) al Academiei Ruse, Secția Europa de Est.

¹ Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, 1997, p. 19-20.

ele fiind îngrijorate de întărirea pozițiilor Rusiei în Balcani. Una din cauzele Războiului Crimeii a constituit-o, potrivit lui H. Kohn, ocuparea Moldovei și Valahiei de către trupele ruse², însă Rusia a pierdut Războiul Crimeii și pozițiile ei în această regiune au slăbit serios.

În anul 1857, Napoleon al III-lea a susținut cererea Divanurilor din Moldova și Valahia cu privire la autonomie, neutralitate și adoptarea Constituției cu condiția unirii lor sub domnia unui monarh străin. În anul 1859, ambele Principate și-au ales, separat, ca domnitor pe colonelul Alexandru I. Cuza (1820-1873), iar în anul 1861 guvernul turc a validat aceste alegeri. De aici rezultă că pentru Principatele Române rezultatul pozitiv al Războiului Crimeii l-a constituit începerea emancipării și unirii. Independența totală a României a fost însă recunoscută abia în anul 1878.

Istoricii ruși subliniază că Rusia a jucat rolul decisiv în eliberarea tânărului stat român de sub jugul otoman. În urma victoriei Rusiei în războiul din anii 1877-1878 împotriva Imperiului Otoman, România, care a participat în etapa finală a războiului de partea Rusiei, a obținut recunoașterea internațională ca stat independent (Tratatul de pace de la San Stefano din 3 martie 1878; Congresul de la Berlin, 13 iulie 1878).

Rusia a fost una din primele țări care a recunoscut independența de stat a României și a stabilit cu ea relații diplomatice. Pe parcursul secolului al XX-lea, relațiile diplomatice ruso-române au fost, ce-i drept, întrerupte de două ori. Prima oară — la 26 iunie 1918, după alipirea Basarabiei la România (relațiile au fost restabilite la 9 iunie 1934), iar a doua oară — la 22 iunie 1941, când Hitler a atacat URSS, iar România i-a fost aliat (relațiile au fost restabilite la 6 august 1945).

Obstacolul de care s-au lovit timp de un secol și jumătate relațiile ruso-române l-au constituit teritoriile basarabene. Atât Rusia, cât și URSS au considerat teritoriile respective drept zonă a intereselor lor geopolitice și au urmărit să-și consolideze prezența lor aici. România a considerat acest interes nefiresc, întrucât politica puternicului vecin împiedica unirea celor două popoare apropiate etnic într-un stat-națiune unitar. Tocmai de aceea, inițiativele politice ale Rusiei, întreprinse atât de Imperiul Rus, cât și de URSS sau de actuala Federație Rusă au fost și sunt percepute în societatea românească cu prudență.

Kremlinul nu poate renunța la intențiile sale imperialiste, afirmă politologii români de astăzi. Imperiul Rus, iar apoi URSS au înghițit teritoriile răsăritene ale României, supunându-le unei îndelungate rusificări. În plus, URSS a jucat un rol nefast în dezvoltarea postbelică a României, impunându-i regimul comunist. Actuala Federație Rusă împiedică în mod disimulat unificarea politică a tuturor românilor, jucând un rol ambiguu în conflictul transnistrean. Aceasta este părerea Bucureștiului.

Rusia nu face nici la ora actuală un secret din intențiile sale hegemoniste în spațiul postsovietic, afirmă fostul director al secției române la postul de radio „Deutsche Welle“, Emil Hurezeanu. Ea încearcă, printre altele, „să provoace o

² Hans Kohn, *Nationalism. Its Meaning and History*, Princeton, Princeton University Press, 1955.

ruptură definitivă între cele două maluri ale Prutului“. „Provocând situații de criză în jurul Bucureștiului, Moscova urmărește să reducă șansele României de a se afirma în Occident“³.

„Imperialismul URSS ... are nu numai un caracter ideologic, dar și o motivare mai profundă, de natură rasială. Tendințele imperialiste ale acestui colos care dispune de arma nucleară provin din sfera iraționalului și de aceea sunt imprevizibile“⁴. O asemenea părere despre vecinul de la Răsărit este destul de răspândită în România. Opinii și concluzii foarte similare au fost exprimate, de asemenea, de unele personalități marcante ale culturii și politicii din perioada interbelică.

Dacă regimul Ceașescu nu a încurajat atacuri directe la adresa URSS în presă, chiar și de natură culturală, la ora actuală, datorită libertății de care se bucură mijloacele de informare în masă, atitudinea ostilă față de Rusia se manifestă destul de clar, deși nu poate fi considerată dominantă. Promotorul tradițional al rusofobiei în perioada postcomunistă este presa naționalistă, în special publicația *România Mare*.

Unii autori români pun, uneori, în vina „Răsăritului“ și acele aspecte negative ale istoriei lor care au fost generate de evoluțiile politice interne. Astfel, grimașele regimului politic Ceașescu nu au fost nicidecum o consecință a influenței sovietice, căci și Ceașescu s-a manifestat uneori ca un acolit al Moscovei. O mare parte a vinei pentru instaurarea regimului comunist este, ce-i drept, atribuită și Occidentului care, după terminarea celui de al doilea război mondial, „a părăsit România, predând-o în întregime Rusiei“⁵. După cum menționa și F. Tănăsescu, „Împărțirea Europei în două, care s-a conturat în anul 1944, devine după câțiva ani o realitate dramatică ... Faimoasa listă a procentelor care stabileau cotele influenței ruse și britanice în Europa Răsăriteană amintește clar de doi factori: împărțirea continentului în funcție de intențiile celor două puteri și acceptul englezilor de a acorda URSS libertatea de acțiune în perimetrul balcanic și central-european“⁶.

Nu putem nega faptul că, aflându-se pe teritoriul țărilor Europei Răsăritene, Armata Sovietică a jucat un rol decisiv în instaurarea regimurilor comuniste în aceste țări. Fără prezența ei este puțin probabil că ar fi reușit comuniștii din aceste țări să devină forța politică conducătoare. România nu a făcut excepție. Din anul 1944 până în 1965, țara a suportat dictatura comunistă clasică. Principalul mod de organizare a noului sistem politic a fost limitarea drepturilor și libertăților civile și concentrarea puterii în mâinile unui cerc îngust de persoane care reprezentau elita nomenklaturistă a Partidului comunist. În același timp, avansarea ierarhică depindea adesea de directivele venite de la Moscova. Cu ajutorul terorii politice și cu sprijinul organelor represive sovietice se desfășura lichidarea vechilor elite politice și culturale, precum și a oricărei opoziții în interiorul Partidului comunist.

³ E. Teodorescu, „Emil Hurezeanu comentează...“ // www.ziaruldeiasi.ro/foruming.

⁴ Marin Nițescu, *Sub zodia proletcultismului. Dialectica puterii*, București, Humanitas, 1995, p. 385.

⁵ Z. Ornea, „Între Orient și Occident“, în *Dilema*, nr. 310, 15-21 ianuarie 1999, p. 10.

⁶ F. Tănăsescu, „Cele «două Europe» și condiția «răsăriteană» a României“, în *Polis*, nr. 3/1996, p. 33.

În cea de a doua jumătate a anilor '50, procesul democratizării, declanșat de Hrușciiov în societatea sovietică, a generat, după cum se știe, tendințe iredentiste în lagărul socialist. S-au manifestat deschis contradicții rămase până atunci latente. Hrușciiov a încercat să mențină *status-quo*-ul, conferind un caracter național CAER-ului, fapt ce a agravat, în ultimă instanță, situația. Conducerea României a încercat în aceste condiții să iasă de sub tutela Moscovei, desfășurând o intensă activitate pentru obținerea autonomiei de partid și a unei relative independențe naționale.

Între timp, analiștii români se ocupau de elaborarea fundamentării teoretice a noii poziții, străduindu-se să folosească la maximum postulatele marxism-leninismului pentru a nu irita prea mult Moscova. Noua concepție românească sublinia principiul „unității în diversitate” potrivit căruia oricare partid comunist poate avea o viziune proprie și alege propriile metode de „construire a socialismului” pornind de la condițiile specifice de dezvoltare a țării sale. După cum afirma Victor Frunză, analiza atentă a tezelor teoretice ale părții române face evidentă îndepărtarea de poziția sovietică și apropierea de cea chineză, dar românii considerau că era cu neputință să afirme acest lucru⁷.

În anul 1958 Hrușciiov a cedat solicitărilor insistente ale conducerii române de a retrage trupele sovietice de pe teritoriul României. Eliberându-se de prezența URSS pe teritoriul său, România și-a permis să-și afirme deschis în cadrul CAER dezacordul cu proiectul integrării socialiste. După cum sublinia V. Frunză: „S-a produs revoluția... Înlăturând tutela sovietică, PMR devenea el însuși”⁸. „Grupul Dej — menționa Vlad Georgescu — realiza cu o înțeleaptă prudență reabilitarea vechilor noțiuni de patriotism și identitate națională, eliberându-le de sovietism și internaționalism, restabilind numeroase valori interzise după anul 1948”⁹.

Principala instrument de invocare a izvoarelor spirituale naționale a devenit istoria. În această perioadă are loc revenirea culturii românești la izvoarele ei latine, minimalizarea rolului influențelor slave în dezvoltarea ei, precum și a rolului Rusiei în istoria României.

Gheorghiu-Dej a întreprins primii pași pentru îndepărtarea de URSS și stabilirea de contacte cu Occidentul, dar numai după venirea la putere a lui Ceaușescu în anul 1965 România reușește să se distanțeze în mod radical de Moscova și, în primul rând, să-și schimbe orientarea politicii externe. În anul 1967 România a fost singura țară-membră a Tratatului de la Varșovia care a refuzat să rupă relațiile diplomatice cu Israelul după războiul de șase zile, iar în anul 1968 a condamnat invazia trupelor Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia. De asemenea, România a refuzat să susțină invazia trupelor sovietice în Afganistan în anul 1979.

Timp de două decenii și jumătate, Ceaușescu a boicotat cu succes demersurile de politică externă sovietice. Dacă cea de a doua jumătate a anilor '60 a

⁷ Victor Frunză, *Istoria comunismului în România*, București, Editura Victor Frunză, 1999.

⁸ *Ibidem*, p. 394.

⁹ Vlad Georgescu, *Istoria românilor. De la origini până în zilele noastre*, București, Humanitas, 1995, p. 275.

fost marcată de o activă apropiere de Occident atât în planul politicii externe, cât și în domeniul culturii și, parțial, al ideologiei, după Primăvara de la Praga și mai ales începând cu anii '70, Ceaușescu a reușit să îmbine naționalismul, antioccidentalismul și persecuțiile împotriva celor cu alte vederi din interiorul țării cu o politică externă prooccidentală, independentă de Moscova. Acest lucru, însă, nu a împiedicat, în ansamblu, cooperarea economică a României cu țările-membre ale CAER.

În ciuda conducerii sovietice, Ceaușescu a stimulat dezvoltarea relațiilor de prietenie cu țările socialiste care condamnau deschis politica conducerii post-staliniste a URSS, respectiv, cu China, Albania, Coreea de Nord, precum și cu Iugoslavia. De asemenea, România devine un membru activ al Mișcării de nealinare, fără a se retrage din Organizația Tratatului de la Varșovia și CAER.

Pozițiile adoptate de România în problemele internaționale satisfăceau, în ansamblu, Occidentul în acea perioadă. De aceea, nu numai anumite țări din Occident, dar și Fondul Monetar Internațional, alte structuri financiare transnaționale au început să sprijine economia românească. România a obținut credite avantajoase, în comerțul cu țările din G-7 s-a bucurat de „clauza națiunii celei mai favorizate”. De atâtea privilegii nu s-a bucurat nici o țară membră a Tratatului de la Varșovia și a CAER. Din anul 1975 până în anul 1982, României i-au fost acordate credite și împrumuturi occidentale în valoare de circa 22 miliarde de dolari care urmau să fie stinse până în anii 1990-1996. Se cuvine subliniat în mod deosebit faptul că Ceaușescu a respins aluziile cu privire la disponibilitatea unei confruntări deschise cu Moscova în schimbul unor facilități financiare. De menționat că toate datoriile către Occident au fost achitate încă înainte de anul 1989.

URSS, dimpotrivă, din perioada anilor '70 până în prima jumătate a anilor '80, a început să aplice împotriva Bucureștiului unele sancțiuni economice — își reducea brusc livrările de mărfuri către România, întârzia achitarea exporturilor românești în Uniunea Sovietică. Despre aceste fricțiuni nu se spunea nimic în presa ambelor țări ca urmare a dispozițiilor cenzurii, dar s-a scris în presa rusă după destrămarea Uniunii Sovietice.

Bucureștiul a promovat o poziție activă prooccidentală nu numai în planul politicii externe și comerțului, România fiind unica țară din cadrul Tratatului de la Varșovia care, începând din anul 1968, a urmărit apropierea de țările Alianței Nord-Atlantice, încheind cu ele acorduri de cooperare militară. România a participat doar la aplicațiile de stat major ale Tratatului de la Varșovia, dar a desfășurat aplicații în teren împreună cu unele țări occidentale, dezvoltând, în același timp, cooperarea în domeniul producției de armament.

Occidentul își urmărea, firește, și propriile lui interese. După cum menționează V. Tismăneanu, „spre deosebire de alți lideri din blocul sovietic, Ceaușescu nu era perceput ca o marionetă a Kremlinului, iar inițiativele lui păreau de perspectivă... În realitate, însă, Occidentul se gândea că, în cazul unui război în Europa, România măcar nu va lupta de partea URSS”¹⁰.

¹⁰ Vladimir Tismăneanu, „Excepționismul românesc?”, în *Sfera politicii*, nr. 62, 1998, p. 9.

Conducerea sovietică a fost într-o anumită măsură nevoită să se împace cu schimbările care se produceau, începând din anii '60, în politica românească. Naționalismul agresiv al lui Ceaușescu, care a luat amploare de la începutul anilor '70, nu era îndreptat împotriva vreunui sistem existent al socialismului de stat. Oricum, lipsa trupelor sovietice pe teritoriul românesc și reușita politicii prooccidentale promovate de Ceaușescu, ale cărei premise au fost puse de predecesorul lui, limitau deja posibilitățile unor presiuni politice din partea Kremlinului, fără a mai vorbi de amestecul direct în afacerile interne, așa cum se întâmpla în primii ani postbelici.

Atitudinea față de Ceaușescu în lumea occidentală s-a deteriorat brusc odată cu declanșarea *perestroicii* gorbacioviste. Democratizarea și *glasnost* în URSS au zdruncinat terenul sub picioarele ultimului dictator din Europa, fapt urmat de o nouă istorie a relațiilor României cu Rusia.

*

Tema rusă a fost relansată în presa independentă românească imediat după căderea lui Ceaușescu. Se făceau presupuneri că toată această „revoluție populară” era o acțiune minuțios pregătită de Kremlin. Se lansau diverse versiuni ale evenimentelor, se comparau faptele, se publicau mărturii ale participanților și martorilor oculari pentru a descoperi așa-zisele „enigme ale revoluției române”. La 25 decembrie 1989 Ceaușescu a fost executat, iar la 12 ianuarie s-a desfășurat la București o demonstrație de masă ai cărei participanți l-au acuzat pe noul lider Ion Iliescu și echipa lui de faptul că încearcă să salveze regimul comunist.

Deja chiar Iliescu părea o persoană bănuită de legături cu Kremlinul. Se știa că vorbește fluent rusește, că a căpătat o pregătire tehnică superioară la un institut din Moscova și că se cunoștea personal cu Gorbaciov încă din anii studenției. Mulți se întrebau: „De ce un director obișnuit de editură (o astfel de funcție a deținut I. Iliescu până la 22 decembrie), abia intrat în vârtejul evenimentelor, a început să se comporte ca unul care ar avea anumite înputerniciri? Mai mult, și alți participanți la evenimente, puși la curent cu multe «detalii», îl priveau ca pe un conducător deja ales și validat. Spre deosebire de alți vorbitori, Iliescu, aflat în fața camerelor de televiziune, opera cu formulări precise și prezenta un program politic elaborat”¹¹.

Iliescu a deținut un timp înalte funcții în ierarhia de partid și de stat din perioada regimului odiosului dictator, dar toată lumea îl cunoștea ca opozant și în anii '80 se bucura în Occident de imaginea unui comunist liberal. În anii '90, însă, opoziția de dreapta care se forma treptat (Iliescu era adeptul unei treceri mai blânde la economia de piață) îl acuza tot mai mult de simpatii comuniste ascunse, pe de o parte, și de legături secrete cu Moscova, pe de altă parte, cu toate că România avansa cu pași uriași spre Occident.

Contactele dintre România și Rusia, atât cele economice, cât și cele politice, deveneau tot mai slabe. Însăși Rusia nu a mai fost preocupată de aceste relații.

¹¹ N. Morozov, Rumîniia 1989. Revoluția ili putci? Rossiia i sovremennîi mir, 1994, N 1, S 186-205 (N. Morozov, „România 1989: revoluție sau puci?”, în *Rusia și lumea contemporană*, nr. 1, 1994, p. 186-205).

La începutul anilor '90, ea pur și simplu a părăsit Europa Răsăriteană și a făcut acest lucru fără intervenția altor forțe. Organizația Tratatului de la Varșovia pur și simplu s-a autodizolvat. Situația politică din regiune se schimba rapid. Uniunea Sovietică, iar apoi și Rusia, pur și simplu nu au mai putut să-și mențină aici pozițiile din cauza problemelor interne. Europa Răsăriteană a început să navigheze în derivă și vânturile o duceau spre țămurile occidentale. Schimburile de mărfuri între Rusia și România, precum și cu alte țări din Europa Răsăriteană se apropiiau de zero, din integrarea economică de odinioară nu a mai rămas nimic.

Apariția Grupului de la Vișegrad a însemnat deja o hotărâtă schimbare a orientărilor politice ale țărilor Europei Răsăritene. Ce-i drept, atunci nu s-a dorit primirea României în acest club elitist, dar acest lucru nu a schimbat nimic în patimile ei politice. La mijlocul anilor '90 devine evident faptul că în viitorul apropiat ușile NATO se vor deschide pentru membrii de odinioară ai Tratatului de la Varșovia. „Rusia nu avea timp atunci pentru așa ceva, întrucât elita era preocupată de realegerea lui Elțin și de îndelungatul război cu comuniștii. Ce-i drept, Rusia a încercat să conteste, invocând faptul că a existat o înțelegere formulată în timpul unificării Germaniei cu privire la neutralitatea foștilor aliați sovietici. Rusiei i s-a răspuns că nimeni și nicicând nu a semnat nici un fel de documente privind această chestiune, iar întrucât ușile NATO și UE sunt deschise pentru toți cei care îndeplinesc condițiile, tocmeala nu-și are rostul. Cu aceasta discuțiile s-au încheiat”¹².

Integrarea euroatlantică a devenit un obiectiv prioritar al tuturor țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia. În anul 1997, România, ca și Bulgaria, nu a fost invitată în NATO și s-a simțit nedreptățită în comparație cu mai norocoasele Polonia, Ungaria, Cehia. Și atunci, în România, ca și în Bulgaria, a fost declanșată o intensă campanie pentru aderare la Alianța Nord-Atlantică. Proiectul acesta s-a realizat în anul 2003. Rusia nu a putut împiedica eficient procesul aderării foștilor ei aliați la NATO, oricât nu ar fi dorit acest lucru.

După cum menționa cu satisfacție presa românească în anul 2004, un înalt funcționar al Ministerului rus de Externe a declarat că s-ar putea ca Rusia să accepte dislocarea de baze militare ale NATO în România și Bulgaria.

În perioada anilor '90, contactele politice ale României cu Rusia au întâmpinat dificultăți datorită unor căutări ineficiente de compromisuri în cadrul convorbirilor vizând pregătirea Tratatului politic de bază. Un astfel de tratat a fost deja semnat între România și Uniunea Sovietică în ajunul destrămării acesteia în anul 1991. Ulterior, criticii acestui document din România l-au acuzat pe președintele Iliescu de pripeală și miopie politică.

După destrămarea URSS, prevederile tratatului (deoarece el nu a fost ratificat) au început să fie revizuite din inițiativa părții române. După câțiva ani, s-a convenit parafarea noului tratat care urma să aibă loc în aprilie 1996. În acest timp România era angrenată în campania electorală pentru alegerile prezidențiale și parlamentare care urmau să se desfășoare în toamnă. Din prudență, având

¹² B. Bruter, *Rossiiia — Vostocinaia Evropa. Uje ne soiozniki, eșce ne partneri* — 12 marta 2004 // www.igpi.ru (B. Bruter, „Rusia – Europa de Est. Nici aliați, nici parteneri”, 12 martie 2004 // www.igpi.ru).

în vedere criticile la adresa acestui document din partea opoziției, administrația Iliescu a hotărât să frâneze parafarea tratatului. Refuzul neașteptat al părții române a fost receptat dureros în Rusia. Ulterior, Bucureștiul și-a anunțat dorința de a relua convorbirile. Acest lucru, însă, nu a mai primit o reacție de răspuns.

România urmărea să introducă în textul tratatului formulări care să condamne indirect pactul Molotov-Ribbentrop. În plus, ea considera necesară revizuirea unor articole referitoare la statutul ei juridic internațional. O serie de experți români considerau că tratatul prezentat pentru parafare prejudicia suveranitatea națională a României. Unii comentatori îl calificau chiar ca un „tratată de protectorat”¹³. Într-un interviu legat de continuarea convorbirilor cu Moscova, ministrul de externe de atunci, Andrei Pleșu, declara: „Rusia niciodată nu a declarat că se opune aderării României la NATO, dar insistă ca noi să ne limităm libertatea și să nu aderăm la vreun sistem regional de securitate din care Rusia nu face parte, lucru pe care nu-l putem accepta”¹⁴.

Convorbirile au fost, de asemenea, complicate datorită problemei retrocedării tezaurului de aur al României trimis în timpul Primului Război Mondial spre păstrare în Rusia țaristă. Bolșevicii, mai ales după alipirea Basarabiei la România, nu voiau nici măcar să discute despre acest lucru. După cum menționa presa rusă, „În timpul bolșevicilor, o parte din aur a fost capturată de albi, o parte a fost folosită pentru acoperirea daunelor provocate Rusiei de către România în timpul războiului. Încă o parte a fost înapoiată în timpul lui Hrușciov. Dictatorul Ceaușescu cerea mai mult. Supărat de refuz, el a stricat complet relațiile cu Moscova, care afirma că Bucureștiul îi este deja mult mai dator”¹⁵.

Desigur, cei din România înțelegeau că încheierea Tratatului de bază cu Rusia a fi benefică, nu numai pentru imaginea ei de țară democratică respectabilă. Semnarea lui avea o importanță pragmatică: altfel, ușile NATO și UE nu s-ar fi deschis. Spre sfârșitul anilor '90, convorbirile vizând pregătirea tratatului politic de bază s-au dinamizat. România și-a manifestat poziția favorabilă față de contactele între NATO și Rusia, salutând oficial semnarea în anul 2002 a Acordului privind noile relații de cooperare între Alianța Nord-Atlantică și Rusia. „Stabilirea unor noi relații în cadrul Consiliului NATO-Rusia este benefică nu numai pentru NATO, dar și pentru Rusia”, a declarat Ministerul de Externe al României¹⁶.

Traducere de Petre Mocenco

¹³ Șerban Orescu, „Ministrul de externe al României merită felicitări”, în 22, nr. 50, 1998, p. 5.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Prezidenți Rossii i Rumîinii podpisali Dogovor o drujestvenni otnoșeniia i sotrudnicestve // www.rambler.media.ru (Președinții Rusiei și României au semnat Tratatul cu privire la relațiile de prietenie și cooperare / www.rambler.media.ru).

¹⁶ „Reuniunea la nivel înalt NATO-Rusia”, 28. 05. 2002 // www.mae.ro.